

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Götheborgska Magazinet.

Torsdagen, den 13 November 1766.

Bidare om S. J. Phrygius.

När Phrygius, såsom i N:o 44 nämndes, kom år 1610 til Sköfde i Kåkind, låg det under Linköpings Stift, äfvensom de flere pastorater, hwilke i Wästergötland och på Dal, och i Hertig Johans widsträckt Hertigdöme, belagne woro *. Biskopen i Linköping kunde ej utan olägenhet förrätta visitationer så långt borta, och, för Wätterus skull, så aldeles ur vägen: alltså, och emedan Presterskapet i dessa pastorater ej mindre war beswärade, i afseende på deras angelägenheter i Consistorio; pröfwade Hertigen för godt, at en särskilt Superintendent däröfwer infättas. Och Phrygius, såsom en ogement begärd och ansedd Mann, blef den samme. Jag wet ej för wisso, om detta skedde år 1612, eller 1615 †.

Phrygius war nu tillika Kyrkoherde i Sköfde, och Superintendent i det nya Stifftet ††. Jämte det han upriktigt bewakade sina ämbeten, har han och under den tiden sammanfattat äfskilliga lärda skrifter. Ibland dessa wil jag för denna gången nyta et par stycken, at därutur hit införa några historiska omständigheter.

Uti sit löf-tal om Konung Johan III anförer han, på 29 sidan, det swar som Konungen 1587 uti Wadstena Skrifveligen meddelte et groft och obetänkt borgerskap, som, genom sine utskickade, fordrade til sin stad både åker och

33

ång

* Bist. Nyzel. 2 Bok. 99 sid. nämner intet om denna tillökning för Linköpings Stift.

** Bist. Baaz. sid. 622 uti 1642 års uplaga.

† Nyzelius säger i 3 bok. 158 sid. at det skedde 1612, men i 10 bok. 64 sid. at det war 1610, hwilket senare helt wist går ut: ty då tillrådde Phrygius blott Kyrkoherde-besättningen i Sköfde. Präses Cederbourg i sin Götheborgs-beskrifning, sid. 49, anförer året 1615.

†† För somlige Läsares skull får det anmärkas, at en Superintendent äger lika ämbete och myndighet i sit Stift, som en Biskop i sit: allenast har den förre et mindre antal pastorater i sit Stift, och, i afseende til företrädet, går han efter Biskoparne.

äng af Presterne: Wi äre icke til sinnes, at låta taga något ifrån Fyr-
 kan, eller de personer som där tjenst göra, hvad dem, til hjelp och föda,
 är af ålder undt och för många år efterlåtet. Vidare säger Phergius:
 Enot nödträngde Prestmänn war Du, Hjelprike Konung, så benägen, at
 när de kommo pannosi, paltuge och trasote för Dit Kongl. Majestät,
 blefwo de, förr än de ifrån Dig skildes, med en tjenlig klädedrägt til
 hand och fot wäl betäckte; och Du sade: Wi kunne slått intet se och för-
 draga, en Prestmänn wara illa klädd. Han berättar på 39 sidan, at,
 när hele och halfwie hwit-grå cikklar stodo på den Klara himmelen, midt
 öfwer Stockholms stad, uti en wiß ordning, har Konungen uttydt det så-
 som föreböd til sin snart annalkande dödsstund, slagit sig för sit bröst,
 och sagt: Gud ware mig nådesig! detta gäller mig til *. I brädden
 står, at detta himmelstektuet syntes den 20 April 1592, och hänger afmå-
 ladt på norra wäggen i Stockholms Stads Kyrka, twäremot högekyrven.
 När Phergius något anödr om den berystade Liturgien eller den nya Kyrko-
 handboken och Messe-ordningen, som Konungen låtit författa, och därmed
 troddes wilsja bana wäg til påfwißka religions återförhjelspande til sin förra
 stånd i Sverige: då ursäktar han sig på 43 sidan, at han ej skrimer en
 krönika, utan allenast en oration; men säger därjemte, at esförkräcke, behändige
 och samwetsgranne Krönike-skrifwäre måste antekna alla saker, huru de
 aflupne äro, icke skonandes någon höghet eller härkomst; ty det gäller intet,
 at dölsa hema, hvad främmande weta: men skrymtagtige Scribenter stieka
 under bänken, öfwerhölja, och nedergrafwa laster och allahanda mishan-
 del. I de okunniga länder, hwarest Fri- och tryck-frihet är, til den falska
 politikens heder, inom de trängaste Franker förjagad, där måste skrymtan och
 egennytra förwilla folkets sinnen, eller öc samning och ärlighet qwäfwas, så
 framt man skal wara säker om lif och ägendom.

För kännare af Svenska Kyrkohistorien är ammars bekant, at Kyrkoher-
 den i Werid Sten Månson, och Kyrkoh. i Mohena Jon Andersson, blifwit
 af Werid Stiits Presterskap år 1592 utsedde, å samtelige deras wagnar at
 hos Konungen undanbedja sig Liturgien, som war af Biskoparne enhälligt
 samtyckt och underskrifwen år 1577. Phergius omrörer därwid en berättelse,
 at, man de kommo för Konungen, som likwäl redan förnummit om deras
 ankomst och ärende, så har Konungen utlåtit sig därom för sina Hof-prester
 således: För några år sedan råknade de denna måfso-ordningen god, och
 samtyckte hånne god-willigt, såsom andre Biskops-sister i Sverige,
 Strengnäs undantaget: war hon då god, hwi hafwa de hånne icke höllit?

Men

* Baa,ius anförer äfwen detta ur Phergius, sid. 499.

Men är hon nu ond, som de nu säga, hwi hafwa de hånne tillförte underkrifwit? Wille de icke holla den nya messor-ordning, så holle den gamla: Wi äre intet deras samwets-Konung. Wi tage Gud Allsmågtig til witne, at hwad slit wi härutanu gjort hafwe, är skedd i en god mening, at det skulle lända til Guds ära, och hans församlings upbyggelse: men hafwe Wi orätt drabbat, så förlåte oss Gud. Men det en part kunna säga, at Wi hafwe den ena foten i Cangliet, och den andra i predikstolen; så säge Wi nej, at Wi det icke gjort: utan efter Wi funno försumelse hos någre Biskopar, måste Wi hafwa något inseende, at det kunde skickeligen tilgå i Guds Församling. Näppligen har Swea-Presterskap varit i häftigare religions buller innewicklade, än för Liturgiens skull; och mången lär det förekomma sällsamt, at man den ena tiden gillade hånne med namns underkrifster, och åter på en annan tid, kunde man påbörda Konungen och des medhollare, påswiska affigter, och war i stånd at rygga sin underkrifst med en djerfhet, som hörer til de förra tider. Den parti-ande, och de sät at disputera, som blifwit i denna strid widtagne, har Herr Professor S. Bring, efter sin almant bekanta insigt och sinnes ledighet, behagat upträcka i sin affhandling om Liturgien, där rätta sammanhänget af hela handelen på en gång igenfinnes.

Phrygius höll uti Hof-Capellet på Torpagård i Wester-Götland, den 3 October 1619, en utfärds-predikan öfwer Grefwinnan Elisabet Brahe, Hertige-dotter från Brunswik och Lynceburg, hwaruti han äfwen omrörer, på hwad sätt hon blef gift där ifrån hit til Sverige. Gref Eric Brahe war, under sina utlänka resor, en gång gästbuden af Hertig Otto, och blef kär uti Des Prinsessa Elisabet, i affigt på giftermål med hånne. Återkommen hem ifrån Tyskland, upträckte han för sina Föräldrar sin önskan at ingå ägteskap med en Elisabet, och de samtyckte dertil. Han anmålde samma ärende hos Konung Johan den III, med anhollan om des Nådiga recommendation. Konungen lät ärsfulliga skrifweller för denna sin Frände afgå til Hertigen, med den werkan, at när Hertigen war tillräckeligen förwissad om sin Doters, Förstinnans, morgongäfwä och annan säkerhet, blef deras sammanwigsel förrättad år 1582, och Grefwen förde sin unga Grefwinna strax med sig hem til Nybboholm. Hon dödde hos sin Måg, Riks-Rådet och lagmannen uti Tio-häradslag i Småland, Gref Gustaf Stenbock på Torpa, och begrofs i Sofne-kyrkan i Långhem, eller, som landsfolket talar, Långum.

Jag slutar dessa excerpter med det, som Phrygius * anförer om Hertig Johans frimodighet, sägandes: När den Danste krigsmagten icke inföll för

* Sid. 37, uti des Irofftyldiga lif-tjenst, bewisad Hertig Johan, i Sköde Kyrka den 3 Maj 1618.

för Calmar, begaf Hertigen sig dit med et wäl utrustad Regemente
krigsfolk, sin Herr Farbror och Swärfar, Konung Carl den IX, til
et troget bistånd. Men då Hans Förstelliga Nåde något derefter, 1612,
kom til drabbning med Konungen i Dannemark wid Warberg, gaf
Gud en så wälsignad framgång, at en stor del af den krigshår, hwaruti
woro många af förnämlig Dansk Adel, blefwo nederlaade &c. Om den
dagen warit et par timar länare, hade Hans Förstel. Nades ögon fått se
lust på fienden, såsom H. F. Nåde uti sin segerfulla återkomst sjelf öfwer
måltiden i Hjo för mig med glädje förtäljde. Hertigen war sedermera
af en sjuklig helsa, och dödde i Wadstena den 5 Mars 1618.

Stads-Nyheter.

Små Kyrko-tidningar.

Kyrkoherden i Thorstorp, Herr Gunnar Bredell, är den 28 Octob. död blefwen.

I Domkyrko-Församlingen födde 7 gosse- och 9 flicko-barn: Wigde Sjömannen
Eric Westerberg och Pigan Ingrid Johansdoter, Arbetskarlen Gabriel Åkerman och
Dwingspersonen Borta Ebbjörnsdoter, Brandtwagts-karlen Jonas Lorkensson och
Entan Annika Bergaren: Döde Paetbus-karlen Gunnar Björkman, 58 år, af tår-
rande sjukdom, Båtekarls-äntan Anna Noren, 56 år, af dito, Besöfaren Anders Håge-
berg, 37 år, af lungrot, och 4 barn af tårande sjukdom, trötken och slag.

I Tyska Församlingen är Högwälborna Fru Generalinnan och Friherrinnan,
Anna Charlotta von Salga, född Kruse, i sin graf nedfatt. Desutan dödt et barn.

I Kronhus-Församlingen födde 3 barn: Wigde Sjömannen Jacob Berg och
Tungfru Anna Cecilia Hök, Dito Jöran Palmberg och Pigan Anna Andersdoter,
Soldaten Olof Samsten och Entan Christina Berg, Dito Carl Hallberg och des
Fästegwinna Greta Ramberg: Döde 1 Handtlångare, som drunknat, och 1 barn
af feber.

Kundgörelser.

Som efter Herr Schwerstens, Stads-Architectens och Riddarens, B. W. Carl-
bergs, försattade Charta upå den i Mastbygget söder om barlast-platsen upsynde
plan, 8 beväme tomtställen finnas, hwarå, jämlikt Magistratens utslag af den 19
nästledne September, hus, emot wiß årlig grundlegas erläggande til Staden, kunna
upbyggas; altså warder härmed an ytterligare kundgjordt, at de, som å dessa 8 le-
diga tomter wilja bygga, kunna därom hos Magistraten, inom nästinstundande De-
cember månads slut, skrifweligen sig annåla; då Magistraten wil fastställa så wäl
afgiften eller grundlegan, som för hwar tomt årligen til Staden kommer at beta-
las, som ritningen, hwarefter husen, til anständig regularitets winnande, böra up-
byggas.

Någre Exemplar af de böcker, som förleden Larsmåsto marknad woro til salu uti
Bokbindaren Lundbergs bokstånd, kunna ännu sås hos honom uti des Logement på
Kongsgatan.